โครงงานเลขที่ วศ.คพ. S049-1/2566

เรื่อง

ตรวจสอบประกาศนียบัตรออนไลน์ด้วยบล็อคเชน

โดย

นายคนธกานต์ ฟูคำ รหัส 630610719 นายคุณาสิน เตชะสืบ รหัส 630610721

โครงงานนี้
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต
ภาควิชาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์
คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ปีการศึกษา 2566

PROJECT No. CPE S049-1/2566

E-Certificate using Hyperledger Fabric Blockchain

Konthakarn Fukam 630610719 Kunasin Techasueb 630610721

A Project Submitted in Partial Fulfillment of Requirements
for the Degree of Bachelor of Engineering
Department of Computer Engineering
Faculty of Engineering
Chiang Mai University
2023

หัวข้อโครงงาน	: ตรวจสอบประกาศนียบัตรออนไลน์ด้วยบล็อคเชน	
โดย	 : E-Certificate using Hyperledger Fabric Blockchain : นายคนธกานต์ ฟูคำ รหัส 630610719 	
เพย	: นายคุณาสิน เตชะสืบ รหัส 630610719	
ภาควิชา อาจารย์ที่ปรึกษา	: วิศวกรรมคอมพิวเตอร์ : รศ.ดร. ตรัสพงศ์ ไทยอุปถัมภ์	
ปริญญา	: วิศวกรรมศาสตรบัณฑิต	
สาขา	: วิศวกรรมคอมพิวเตอร์	
ปีการศึกษา	: 2566	
	(รศ.ดร. สันติ พิทักษ์กิจนุกูร)	
	(รศ.ดร. ตรัสพงศ์ ไทยอุปถัมภ์)	ประธานกรรมการ
	(ผศ. โดม โพธิกานนท์)	กรรมการ
	(ผศ.ดร. กำพล วรดิษฐ์)	กรรมการ

หัวข้อโครงงาน : ตรวจสอบประกาศนียบัตรออนไลน์ด้วยบล็อคเชน

: E-Certificate using Hyperledger Fabric Blockchain

โดย : นายคนธกานต์ ฟูคำ รหัส 630610719

นายคุณาสิน เตชะสืบ รหัส 630610721

ภาควิชา : วิศวกรรมคอมพิวเตอร์

อาจารย์ที่ปรึกษา : รศ.ดร. ตรัสพงศ์ ไทยอุปถัมภ์

ปริญญา : วิศวกรรมศาสตรบัณฑิตสาขา : วิศวกรรมคอมพิวเตอร์

ปีการศึกษา : 2566

บทคัดย่อ

ในปัจจุบัน ประกาศนียบัตร (Certificate) จากการศึกษา หรือฝึกอบรม มีแนวโน้มที่จะเป็นรูปแบบ กระดาษ (Paper-based) ลดน้อยลง โดยมีการเปลี่ยนไปใช้รูปแบบอิเล็กทรอนิกส์มากขึ้นเรื่อย ๆ ปัญหาของ การปลอมแปลงประกาศนียบัตรยังคงมีอยู่ และมีแนวโน้มที่จะรุนแรงมากขึ้นถึงแม้ว่าจะเป็นรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ก็ตาม เราไม่สามารถรู้ได้เลยว่าประกาศนียบัตรนั้นเป็นของจริงหรือของปลอม จากการสำรวจพบว่า มีชอฟต์แวร์ในการปลอมแปลงเอกสารเหล่านี้เกิดขึ้นมาจำนวนมากในโลกออนไลน์ และพบว่าร้อยล่ะ30ของ ทั่วโลกมีการปลอมคุณสมบัติขึ้นที่ตนไม่มีขึ้นมา เราจึงต้องระวังข้อมูลปลอมและหาวิธีการยืนยันเอกสารเหล่า นั้นให้ได้ ในโครงงานนี้จึงมีแนวคิดในการออกแบบและพัฒนาระบบประกาศนียบัตรอิเล็กทรอนิกส์โดยใช้ไฮ เปอร์เลจเจอร์เฟบริกบล็อคเซน เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือ ความถูกต้อง และความปลอดภัยในการรับรอง การ ยืนยัน และการตรวจสอบประกาศนียบัตร (Certificate) ที่ออกโดยสถานศึกษา ซึ่งเทคโนโลยีบล็อกเชนมี คุณลักษณะพื้นฐานที่สามารถเก็บข้อมูลได้อย่างปลอดภัย มีการใช้ Cryptography ในการป้องกันการแก้ไข ข้อมูลในข้อมูลที่เก็บเป็นลักษณะของบล็อกที่เชื่อมต่อกันเป็นเชน โดยโครงงานนี้ใช้เทคโนโลยีไฮเปอร์เลจเจอร์เฟบริกบล็อคเชน ที่เป็นบล็อกเชนที่ต้องได้รับอนุญาตในการเข้าร่วม (Permissioned Blockchain) มีการใช้ระบบ Digital Signature ในการยืนยันตัวตนในการเข้าถึงข้อมูลผ่าน Smart Contract (Chaincode) เพื่อความปลอดภัย และความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่เก็บในบล็อกเชน

Project Title : E-Certificate using Hyperledger Fabric Blockchain

Name : Konthakarn Fukam 630610719

Kunasin Techasueb 630610721

Department : Computer Engineering

Project Advisor : Assoc. Prof. Trasapong Thaiupathump, Ph.D.

Degree : Bachelor of Engineering Program : Computer Engineering

Academic Year : 2023

ABSTRACT

Currently, there is a trend towards reducing the use of paper-based certificates for education or training, with an increasing shift towards electronic formats. However, the problem of certificate forgery persists, and it is becoming more severe even in electronic formats. We cannot always be certain whether a certificate is genuine or fake.

It has been found that there is a significant amount of software for forging these documents available online, and approximately 30 percent of the global population has experienced the falsification of their credentials. Therefore, we must be cautious about counterfeit information and find ways to verify these documents.

In this project, the idea is to design and develop an electronic certificate system using Hyperledger Fabric blockchain technology to enhance trustworthiness, accuracy, and security in certifying, verifying, and validating certificates issued by educational institutions. Blockchain technology has fundamental features that allow secure data storage, utilizing cryptography to prevent data tampering within interconnected blocks. This project uses a permissioned blockchain, which requires authorization to participate. It also incorporates digital signature systems for identity verification when accessing data through Smart Contracts (Chaincode) to ensure data security and trustworthiness within the blockchain.

กิตติกรรมประกาศ

โครงงานนี้จะสำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาจากอาจารย์ รศ.ดร.ตรัสพงศ์ ไทยอุปถัมภ์ อาจารย์ที่ ปรึกษาที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าแก่นักศึกษาโครงงานนี้ได้รับข้อเสนอแนะและแนวคิดตลอดจนการแก้ไขข้อ บกพร่อง รายละเอียดต่างๆตรวจทานแก้ไขด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่งจนโครงการฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ ลุล่สงไป ได้ด้วยดีขอกราบของพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ณที่นี้จากใจจริงรวมถึง ผศ.โดม โพธิกานนท์ และ ผศ.ดร.กำพล วรดิษฐ์ ที่ให้คำปรึกษา คำแนะนำ จนทำให้โครงงานเล่มนี้มีความสมบูรณ์มากที่สุด

ขอบคุณคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ให้สถานที่ในการทำโครงงาน ทั้งห้องภาควิชา วิศวกรรมคอมพิวเตอร์ และสถานที่ต่างๆในภาควิชา และยังให้การสนับสนุนทางด้านงบประมาณ อุปกรณ์ ต่างๆ ที่จำเป็นต่อการทำโครงงาน

ขอขอบพระคุณผู้ปกครอง เพื่อนๆ และรุ่นพี่ทุกๆคน ที่ให้คำปรึกษา คำแนะนำ และคอยเป็นกำลังใจ ให้ตลอดมา ซึ่งเป็นแรงผลักดันให้แก่ผู้จัดทำมีความตั้งใจและมุ่งมั่นในการทำงาน จนโครงงานที่ความสมบูรณ์ มากที่สุด

นอกจากนี้ผู้จัดทำขอขอบพระคุณอีกหลายๆท่านที่ไม่ได้กล่าวถึง ณ ที่นี้ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือตลอดมา และสุดท้ายนี้ หากโครงงานนี้มีข้อผิดพลาดประการใด ผู้จัดทำขออภัยมา ณ ที่นี้ และพร้อมน้อมรับด้วยความ ยินดี

> นายคนธกานต์ ฟูคำ นายคุณาสิน เตชะสืบ 5 ตุลาคม 2566

สารบัญ

	Abs กิตติ สารน์ สารน์	 ดีย่อ tract กรรมประกาศ บัญ บัญรูป บัญตาราง 	ข ค ง จ ช
1	บทน์		1
	1.1	ที่มาของโครงงาน	1
	1.2	วัตถุประสงค์ของโครงงาน	1
	1.3	ขอบเขตของโครงงาน	1
			1
		1.3.2 ขอบเขตด้านซอฟต์แวร์	1
	1.4	ประโยชน์ที่ได้รับ ฺ ฺ	2
	1.5	เทคโนโลยีและเครื่องมือที่ใช้	2
		1.5.1 เทคโนโลยีด้านฮาร์ดแวร์	2
		1.5.2 เทคโนโลยีด้านซอฟต์แวร์	2
	1.6	แผนการดำเนินงาน	2
	1.7	บทบาทและความรับผิดชอบ	3
	1.8	ผลกระทบด้านสังคม สุขภาพ ความปลอดภัย กฎหมาย และวัฒนธรรม	3
2	ทฤษ	ภูที่เกี่ยวข้อง	4
2		ฎีที่เกี่ยวข้อง พื้นราน Blockchain	
2		พื้นฐาน Blockchain	4
2		พื้นฐาน Blockchain	4
2		พื้นฐาน Blockchain	4 4 4
2		พื้นฐาน Blockchain	4 4 4 4
2		พื้นฐาน Blockchain 2.1.1 Blockchain คืออะไร 2.1.2 Blockchain แตกต่างจาก Database ทั่วๆไปอย่างไร 2.1.3 Public blockchain คือ 2.1.4 Private blockchain คือ	4 4 4 4 5
2	2.1	พื้นฐาน Blockchain 2.1.1 Blockchain คืออะไร 2.1.2 Blockchain แตกต่างจาก Database ทั่วๆไปอย่างไร 2.1.3 Public blockchain คือ 2.1.4 Private blockchain คือ 2.1.5 ข้อดีของ Blockchain	4 4 4 5 5
2	2.1	พื้นฐาน Blockchain 2.1.1 Blockchain คืออะไร 2.1.2 Blockchain แตกต่างจาก Database ทั่วๆไปอย่างไร 2.1.3 Public blockchain คือ 2.1.4 Private blockchain คือ 2.1.5 ข้อดีของ Blockchain พื้นฐาน Hyperledger Fabric	4 4 4 4 5 5 5
2	2.1	 พื้นฐาน Blockchain . 2.1.1 Blockchain คืออะไร . 2.1.2 Blockchain แตกต่างจาก Database ทั่วๆไปอย่างไร . 2.1.3 Public blockchain คือ . 2.1.4 Private blockchain คือ . 2.1.5 ข้อดีของ Blockchain . พื้นฐาน Hyperledger Fabric . 2.2.1 Peers . 	4 4 4 4 5 5 5 5
2	2.1	 พื้นฐาน Blockchain 2.1.1 Blockchain คืออะไร 2.1.2 Blockchain แตกต่างจาก Database ทั่วๆไปอย่างไร 2.1.3 Public blockchain คือ 2.1.4 Private blockchain คือ 2.1.5 ข้อดีของ Blockchain พื้นฐาน Hyperledger Fabric 2.2.1 Peers 2.2.2 Certificate Authorities 	4 4 4 4 5 5 5 5 6
2	2.1	 พื้นฐาน Blockchain 2.1.1 Blockchain คืออะไร 2.1.2 Blockchain แตกต่างจาก Database ทั่วๆไปอย่างไร 2.1.3 Public blockchain คือ 2.1.4 Private blockchain คือ 2.1.5 ข้อดีของ Blockchain พื้นฐาน Hyperledger Fabric 2.2.1 Peers 2.2.2 Certificate Authorities 2.2.3 Ordering services 	4 4 4 4 5 5 5 5 6 6
2	2.1	 พื้นฐาน Blockchain 2.1.1 Blockchain คืออะไร 2.1.2 Blockchain แตกต่างจาก Database ทั่วๆไปอย่างไร 2.1.3 Public blockchain คือ 2.1.4 Private blockchain คือ 2.1.5 ข้อดีของ Blockchain พื้นฐาน Hyperledger Fabric 2.2.1 Peers 2.2.2 Certificate Authorities 2.2.3 Ordering services 2.2.4 Channels 	4 4 4 4 5 5 5 6 6 7
2	2.1	 พื้นฐาน Blockchain . 2.1.1 Blockchain คืออะไร . 2.1.2 Blockchain แตกต่างจาก Database ทั่วๆไปอย่างไร . 2.1.3 Public blockchain คือ . 2.1.4 Private blockchain คือ . 2.1.5 ข้อดีของ Blockchain . พื้นฐาน Hyperledger Fabric . 2.2.1 Peers . 2.2.2 Certificate Authorities . 2.2.3 Ordering services . 2.2.4 Channels . 2.2.5 Chaincode หรือ Smart Contracts . 	4 4 4 4 5 5 5 6 6 7 7
2	2.1	พื้นฐาน Blockchain2.1.1 Blockchain คืออะไร2.1.2 Blockchain แตกต่างจาก Database ทั่วๆไปอย่างไร2.1.3 Public blockchain คือ2.1.4 Private blockchain คือ2.1.5 ข้อดีของ Blockchainพื้นฐาน Hyperledger Fabric2.2.1 Peers2.2.2 Certificate Authorities2.2.3 Ordering services2.2.4 Channels2.2.5 Chaincode หรือ Smart Contractsความรู้ตามหลักสูตรซึ่งถูกนำมาใช้หรือบูรณาการในโครงงาน	4 4 4 4 5 5 5 6 6 7 7
2	2.1	 พื้นฐาน Blockchain . 2.1.1 Blockchain คืออะไร . 2.1.2 Blockchain แตกต่างจาก Database ทั่วๆไปอย่างไร . 2.1.3 Public blockchain คือ . 2.1.4 Private blockchain คือ . 2.1.5 ข้อดีของ Blockchain . พื้นฐาน Hyperledger Fabric . 2.2.1 Peers . 2.2.2 Certificate Authorities . 2.2.3 Ordering services . 2.2.4 Channels . 2.2.5 Chaincode หรือ Smart Contracts . ความรู้ตามหลักสูตรซึ่งถูกนำมาใช้หรือบูรณาการในโครงงาน . 2.3.1 Database Systems (261342) . 	4 4 4 4 5 5 5 6 6 7 7 7
2	2.1 2.2 2.3	 พื้นฐาน Blockchain 2.1.1 Blockchain คืออะไร 2.1.2 Blockchain แตกต่างจาก Database ทั่วๆไปอย่างไร 2.1.3 Public blockchain คือ 2.1.4 Private blockchain คือ 2.1.5 ข้อดีของ Blockchain พื้นฐาน Hyperledger Fabric 2.2.1 Peers 2.2.2 Certificate Authorities 2.2.3 Ordering services 2.2.4 Channels 2.2.5 Chaincode หรือ Smart Contracts ความรู้ตามหลักสูตรซึ่งถูกนำมาใช้หรือบูรณาการในโครงงาน 2.3.1 Database Systems (261342) 2.3.2 NET AND INFO SECURITY (261447) 	4 4 4 4 5 5 5 6 6 7 7 7
2	2.1	 พื้นฐาน Blockchain 2.1.1 Blockchain คืออะไร 2.1.2 Blockchain แตกต่างจาก Database ทั่วๆไปอย่างไร 2.1.3 Public blockchain คือ 2.1.4 Private blockchain คือ 2.1.5 ข้อดีของ Blockchain พื้นฐาน Hyperledger Fabric 2.2.1 Peers 2.2.2 Certificate Authorities 2.2.3 Ordering services 2.2.4 Channels 2.2.5 Chaincode หรือ Smart Contracts ความรู้ตามหลักสูตรซึ่งถูกนำมาใช้หรือบูรณาการในโครงงาน 2.3.1 Database Systems (261342) 2.3.2 NET AND INFO SECURITY (261447) ความรู้นอกหลักสูตรซึ่งถูกนำมาใช้หรือบูรณาการในโครงงาน 	4 4 4 4 5 5 5 6 6 7 7 7 7 8
2	2.1 2.2 2.3	 พื้นฐาน Blockchain 2.1.1 Blockchain คืออะไร 2.1.2 Blockchain แตกต่างจาก Database ทั่วๆไปอย่างไร 2.1.3 Public blockchain คือ 2.1.4 Private blockchain คือ 2.1.5 ข้อดีของ Blockchain พื้นฐาน Hyperledger Fabric 2.2.1 Peers 2.2.2 Certificate Authorities 2.2.3 Ordering services 2.2.4 Channels 2.2.5 Chaincode หรือ Smart Contracts ความรู้ตามหลักสูตรซึ่งถูกนำมาใช้หรือบูรณาการในโครงงาน 2.3.1 Database Systems (261342) 2.3.2 NET AND INFO SECURITY (261447) ความรู้นอกหลักสูตรซึ่งถูกนำมาใช้หรือบูรณาการในโครงงาน 	4 4 4 4 5 5 5 6 6 7 7 7

3	โครง	าสร้างและขั้นตอนการทำงาน	9
	3.1	โครงสร้างของแอพพลิเคชั่น	9
		3.1.1 Frontend	9
		3.1.2 Hyperledger fabric Blockchain	9
		3.1.3 Backend	9
		3.1.4 Database	9
	3.2	ฟีเจอร์ของแอปพลิเคชั่น	9
		3.2.1 ฟีเจอร์ของ สถานศึกษา	9
		3.2.2 ฟีเจอร์ของ นักศึกษา	10
		3.2.3 ฟีเจอร์ของ บริษัท	10
	3.3	นโยบายความเป็นส่วนตัว	10
	3.4	ตัวอย่างการออกแบบ User Interface	10
4	การท	ทดลองและผลลัพธ์	15
	4.1	การเข้าถึงข้อมูลและความถูกต้องของข้อมูล	15
	4.2	0. 0. 0. 0. 0. 0. 0.	15
			15
บร	รณาเ	นุกรม	16

สารบัญรูป

Peer		5
Peers Diagram 5		7
หน้า Login		11
หน้าตรวจสอบ Transaction แต่ล่ะบล็อค		13
หน้าหลังจากบริษัท login สำเร็จ		13
้ หน้าหลังจากบริษัท ge ^t ข้อมูล		14
	Certificate Authorities Peers Diagram 5 หน้า Login หน้า Register หน้า Add course สำหรับสำนักทะเบียน หน้า Add course Success หน้าตรวจสอบ Transaction แต่ล่ะบล็อค หน้าหลังจากบริษัท login สำเร็จ หน้าหลังจากบริษัท getข้อมูล	Peer Certificate Authorities Peers Diagram 5 หน้า Login 1 หน้า Register 1 หน้า Add course สำหรับสำนักทะเบียน 1 หน้า Add course Success 1 หน้าตรวจสอบ Transaction แต่ล่ะบล็อค 1 หน้าหลังจากบริษัท login สำเร็จ 1 หน้าหลังจากบริษัท getข้อมูล 1 หน้าหลังจากนักศึกษา login สำเร็จ 1 หน้าหลังจากนักศึกษา login สำเร็จ 1

สารบัญตาราง

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ที่มาของโครงงาน

เกมเป็นสื่อบันเทิงประเภทหนึ่งที่มีการแพร่หลายเป็นอย่างมากในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นเกมบนมือถือ บน เว็บไซต์ เกมบนเครื่องเล่นเกมต่างๆที่ออกแบบมาเพื่อเกมใดเกมหนึ่งโดยเฉพาะ และรวมไปถึงเกมบนคอมพิวเตอร์ ซึ่งบางเกมได้มีการจัดการแข่งขันกันขึ้น เพื่อชิงรางวัลต่างๆมากมายภายในงานแข่ง ส่งผลให้ผู้คนให้ ความสนใจกับเกมมากขึ้น และส่งผลให้อุสาหกรรมเกมมีการเติบโตอย่างรวดเร็ว จนเกิดอาชีพใหม่ๆมากมาย ที่เกี่ยวกับเกม เช่น Streamer, นักกีฬา E-sport, นักพากย์เกม เป็นต้น

โดยโครงงานนี้ก็ได้เริ่มต้นมาจากการที่ผู้พัฒนาชื่นชอบในการเล่นเกม และมีความสนใจที่จะสร้างเกมขึ้น มาหนึ่งเกม ซึ่งผู้พัฒนาได้ลองทำการศึกษาพื้นฐานต่างๆเกี่ยวกับการสร้างเกม และตัดสินใจเสนอความสนใจ เหล่านี้พร้อมกับอธิบายเหตุผลให้กับอาจารย์ฟัง จนสุดท้ายได้ทำการตกลงกับอาจารย์ว่าจะสร้างเกม 3D แนว RPG action ขึ้นมา ซึ่งก็คือ เกม Miracle from sky นั่นเอง

สำหรับเกม Miracle from sky เป็นเกมแนว Action RPG OpenWorld แบบ Single-player ที่ มีมุมมองเป็น มุมมองของบุคคลที่สาม ซึ่งผู้พัฒนาให้ความสนใจ และอยากนำมาเป็นต้นแบบในการทำเกมคือ Genshin impact และ Diablo ซึ่งทางระบบ gameplay จะเน้นไปทาง Genshin impact ส่วนระบบสกิล จะเน้นไปทาง Diablo ซึ่งในเกม ผู้เล่นจะได้รับบทเป็นเด็กสาวที่ต้องผจญภัยในโลกกว้าง และฝึกฝนตัวเองให้ เก่งขึ้น เพื่อที่จะไปปราบจอมมาร โดยระหว่างการเดินทางผู้เล่นจะได้พบศัตรูหลากหลายรูปแบบ ซึ่งต้องใช้ วิธีรับมือที่แตกต่างกัน ได้สำรวจโลกแฟนตาซีกว้างใหญ่ และได้พบเจอกับปริศนาต่างๆที่รอให้ผู้เล่นได้เข้าไป แก้ไขหาคำตอบ

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงงาน

- 1. เพื่อตอบสนองความสนใจ ความต้องการของผู้พัฒนาที่อยากจะทำเกมของตัวเองขึ้นมาซักหนึ่งเกม
- 2. เพื่อสร้างประสบการณ์ต่างๆที่น่าตื่นเต้น สนุกสนาน และน่าติดตามให้กับผู้เล่น ผ่านทางตัวเกม ทั้งด้าน เนื้อเรื่อง gameplay และสิ่งต่างๆภายในเกม
- 3. เพื่อสร้างความบันเทิงให้กับผู้เล่น และช่วยทำให้ผู้เล่นรู้สึกผ่อนคลายเวลาเล่นเกม
- 4. เพื่อเป็นแบบอย่าง และแรงบรรดาลใจให้กับหลายๆคนที่อยากจะลองสร้างเกมของตัวเองขึ้นมา

1.3 ขอบเขตของโครงงาน

1.3.1 ขอบเขตด้านฮาร์ดแวร์

- 1. เกมสามารถเล่นได้ผ่านทางคอมพิวเตอร์ ซึ่งได้แก่ PC, laptop
- 2. เกมจะใช้เมาส์ แป้นพิมพ์ ในการควบคุม

1.3.2 ขอบเขตด้านซอฟต์แวร์

1. เกมจะรองรับแค่ระบบปฏิบัติการ Windows

- 2. เกมถูกออกแบบมาสำหรับผู้เล่นคนเดียว
- 3. เกมมีมุมมองเป็นแบบมุมมองบุคคลที่สาม เท่านั้น ไม่สามารถเปลี่ยนมุมมองอื่นๆได้

1.4 ประโยชน์ที่ได้รับ

- 1. ผู้เล่นจะได้รับความสนุกสนาน ความบันเทิงต่างๆภายในเกม
- 2. ผู้เล่นจะได้รับประสบการณ์ใหม่ๆมากมายจากการเกม
- 3. ผู้พัฒนาได้รับประสบการณ์ใหม่ๆในการทำงานเป็นทีม และประสบการณ์ต่างๆในการสร้างเกม ซึ่งเป็น ผลดีต่อการทำงานในอนาคต

1.5 เทคโนโลยีและเครื่องมือที่ใช้

1.5.1 เทคโนโลยีด้านฮาร์ดแวร์

- 1. คอมพิวเตอร์รุ่น Lenovo legion y540, core i5 ใช้ในการออกแบบ และพัฒนา
- 2. คอมพิวเตอร์รุ่น Asus Rog, core i7 ใช้ในการออกแบบ และพัฒนา

1.5.2 เทคโนโลยีด้านซอฟต์แวร์

- 1. Github ใช้ในการ พํฒนาและอัพเดต source code
- 2. Figma ใช้ในการออกแบบหน้าตาของเว็บไซต์
- 3. Visual studio ใช้ในการเขียน code
- 4. Docker ใช้ในการจำลองการสร้างserver
- 5. Javascript ภาษาที่ใช้ในการเขียน chaincode
- 6. Photoshop ใช้ในการออกแบบ
- 7. React ใช้สำหรับสร้าง user interface

1.6 แผนการดำเนินงาน

ขั้นตอนการดำเนินงาน	ต.ค. 2566	w.e. 2566	ธ.ค. 2566	ม.ค. 2567	ก.พ. 2567	มี.ค. 2567
ศึกษาค้นคว้าการใช้งาน hyperledger fabric Blockchain						
วางแผนออกแบบระบบต่างๆ						
พัฒนาฐานข้อมูลเข้าสู่ระบบ						
สร้างหน้า login registerและหน้าต่างๆ						
ทดลองtestระบบnetwork						

ขั้นตอนการดำเนินงาน	ต.ค. 2566	พ.ย. 2566	ธ.ค. 2566	ม.ค. 2567	ก.พ. 2567	มี.ค. 2567
เขียน chaincode						
เขียน api ต่างๆ						
ทดสอบระบบและแก้ไข						

1.7 บทบาทและความรับผิดชอบ

1.การออกแบบโดยรวม: ในส่วนนี้จะช่วยกันทำ โดยการระดมความคิด ข้อเสนอต่างๆ มารวมกันแล้วเลือก เอาในสิ่งที่ สามารถทำได้และ สิ่งเห็นตรงกันว่าอยากจะให้มี

1.8 ผลกระทบด้านสังคม สุขภาพ ความปลอดภัย กฎหมาย และวัฒนธรรม

โครงงานของเราได้ใช้ระบบprivate blockchain ที่มีความปลอดภัยสูงและมีความน่าเชื่อถือมากทำให้ระบบของเราสามารถตรวจสอบป้องกันการปลอมแปลงเอกสารซึ่งเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายแห่วยทำให้การอยู่ร่วมกันในสังคมน่าอยู่และยังมีความปลอดภัยทางด้านข้อมูลสูงไม่มีการเปิดเผยข้อมูลที่อ่อนไหวเกินไปและสามารถรักษาความเป็นส่วนตัวของผู้ใช้งานได้ทำให้ผู้ใช้งานได้ใช้เว็บไซต์ของเราได้โดยไม่มีความกังวลใดๆ

บทที่ 2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ในการตรวจสอบประกาศนียบัตรออนไลน์ด้วยบล็อคเชนก่อนที่จะลงมือสร้างนั้นผู้พัฒนาจำเป็นที่จะต้อง ไปศึกษาเกี่ยวกับ Blockchain ก่อนสำหรับสร้างซึ่งจะไปศึกษาจาก Hyperledger Fabric และใช้ Blockchain แบบ private โดยเนื้อหาในบทนี้จะอธิบายในส่วนของความรู้ ทฤษฎีบทที่เกี่ยวข้อง และหลัก การต่างๆที่ผู้พัฒนาได้ศึกษา และนำไปใช้ในการสร้าง Blockchain เพื่อให้ผู้ที่เข้ามาอ่านได้เข้าใจหลักการ ต่างๆในเบื้องต้น และเพื่อให้เข้าใจเนื้อหาในบทถัดๆไปได้ง่ายมากยิ่งขึ้น

2.1 พื้นฐาน Blockchain

2.1.1 Blockchain คืออะไร

[2] Blockchain คือเทคโนโลยีว่าด้วยระบบการเก็บข้อมูล Data Structure ซึ่งไม่มีตัวกลาง แต่ข้อมูลที่ได้รับ การปกป้องจะถูกแชร์และจัดเก็บเป็นสำเนาไว้ในเครื่องของทุกคนที่ใช้ฐานข้อมูลเดียวกันเสมือนห่วงโช่ Chain โดยทุกคนจะรับทราบร่วมกัน ว่าใครเป็นเจ้าของและมีสิทธิในข้อมูลตัวจริง เมื่อมีการอัปเดตข้อมูลใด ๆ สำเนาข้อมูลในฐานเดียวกันก็จะอัปเดตตามไปด้วยทันที ทำให้การปลอมแปลงข้อมูลไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะทุกคน ต้องรับทราบและตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลร่วมกันได้ อีกทั้งไม่มีระบบล่ม และภัยใด ๆ ก็ไม่อาจทำลายอุปกรณ์ในระบบได้พร้อมกัน เช่นเดียวกับการถูกแฮ็กข้อมูล ซึ่งต้องทำการแฮ็กทุกเครื่องในฐานเดียวกัน พร้อม ๆ กัน หรืออย่างน้อยต้องแฮ็กเครื่องที่ถือสำเนาให้ได้มากกว่าร้อยละ 51 จึงจะแฮ็กได้สำเร็จ เทคโนโลยี Blockchain จึงนับว่ายอดเยี่ยมในแง่ของเครดิตและความปลอดภัย นอกจากนี้ ยังเป็นเทคโนโลยีที่เข้ามาร องรับการซื้อขายสกุลเงินดิจิทัล เช่น บิทคอยน์ Bitcoin ๆลา ให้มีความปลอดภัยด้านข้อมูลมากยิ่งขึ้นด้วย

2.1.2 Blockchain แตกต่างจาก Database ทั่วๆไปอย่างไร

[1] คือ Blockchain จะมีการเก็บข้อมูลไว้เป็นกลุ่มๆ ไว้ใน block ซึ่งมัดรวมข้อมูลไว้ด้วยกัน ซึ่งมีการเก็บ ข้อมูลจะในมาต่อกับ block ก่อนหน้ามีลักษณะเป็นโช่ ซึ่งถ้าข้อมูลก่อนหน้าผิดพลาดหรือถูกแก้ไขจะทำให้ รู้ได้เพราะเหมือนโซ่ที่ขาดออกจากกัน แต่ในส่วนของdatabase ทั่วๆไปจะเก็บในรูปแบบของตารางซึ่งถ้าถูก แก้ไขจะทำให้เราไม่รู้ตัวได้ว่าถูกแก้ไขเมื่อใด แต่ถ้า Blockchain

2.1.3 Public blockchain คือ

[5] คือ เป็น Blockchain ที่ทุกคนสามารถเข้าถึงและมีส่วนร่วมได้ เนื่องจากเป็น Open Network ทั้งหมด โดยลักษณะของการใช้งานพื้นฐานของ Blockchain ประเภทนี้ คือ การแลกเปลี่ยน Cryptocurrency และ การขุด รวมถึงความสามารถในการรักษาความไว้วางใจระหว่าง Community ของผู้ใช้ทั้งหมด เนื่องจากทุก คนในเครือข่ายรู้สึกมีแรงจูงใจที่จะทำงานเพื่อพัฒนาเครือข่าย แต่ข้อเสียของ Blockchain ประเภทนี้ คือ ต้องใช้พลังงานจำนวนมากในการประมวลผลธุรกรรมเพราะใช้ระบบ Proof of work ในการตรวจสอบธุรกรรม และปัญหาอีกอย่างที่พบเจอคือ การเปิดกว้างเกินไป จึงทำให้ไม่มีความเป็นส่วนตัวในการทำธุรกรรม

เท่าไรนัก ตัวอย่างของ Public blockchain network เช่น Bitcoin , Ethereum , BNB Chain ซึ่งต่าง เป็น Blockchain ยอดนิยมที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ง่าย

2.1.4 Private blockchain คือ

[5] คือ Blockchain ที่ทำงานในเครือข่ายแบบปิด ซึ่งสามารถเข้าร่วมได้เฉพาะบุคคลที่ได้รับอนุญาตหรือคำ เชิญเท่านั้น โดย Blockchain ประเภทนี้เหมาะที่สุดสำหรับองค์กรและธุรกิจที่ต้องการใช้ Blockchain สำหรับการใช้งานภายใน ขณะที่การทำธุรกรรมใน Private blockchain นั้นเร็วและง่ายเมื่อเทียบกับ Public blockchain แต่ข้อเสีย คือ ไม่มีการกระจายอำนาจ เนื่องจากมีผู้มีอำนาจเพียงคนเดียวที่ดูแลเครือข่าย

2.1.5 ข้อดีของ Blockchain

[1] คือ ช่วยเพิ่มความปลอดภัยของข้อมูลและสามารถรู้ได้ว่าข้อมูลของเราถูกแก้ไขหรือดัดแปลงไหม

2.2 พื้นฐาน Hyperledger Fabric

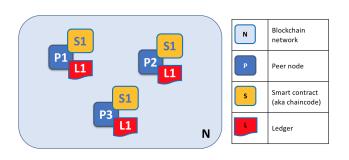
[3] Hyperledger Fabric เป็น private blockchain ซึ่งหมายความว่า ใครก็ตามที่ต้องการเข้า ร่วมและใช้งานข้อมูลบน chain ในระบบ จะต้องได้รับสิทธิ์ก่อน จึงสามารถมองเห็นและใช้งานข้อมูลที่อยู่ใน chain นั้นๆได้ ซึ่งจะแตกต่างจาก public blockchain ที่ไม่ว่าจะเป็นใครก็สามารถมีสิทธิ์เข้าถึงข้อมูลบน ledger ได้นั่นเอง

Hyperledger Fabric เป็น Distributed Ledger ถูกออกแบบมาเพื่อใช้งานเกี่ยวกับการทำ transaction ระหว่างองค์กร โดยแต่ละองค์กรจะมีช่องทางที่ใช้สำหรับ communicate ซึ่งกันและกัน โดยที่องค์กร หนึ่งๆสามารถอยู่ได้หลายช่องทาง และแต่ละช่องทางนั้นข้อมูลจะถูกแยกจากกันอย่างชัดเจน

ด้วยพื้นฐานของโครงการที่ต้องการให้ Architecture ของ Hyperledger Fabric มีลักษณะเป็น Modular ตัว Hyperledger Fabric จึงประกอบด้วย Component สำคัญๆดังต่อไปนี้

2.2.1 Peers

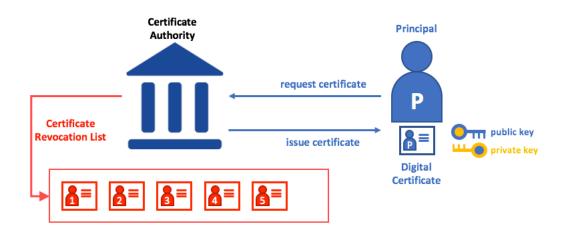
[4] โดยส่วนตัวหากจะให้จินตนาการว่า Peers คืออะไร ก็ให้นึกถึง Network แบบ Peer-to-Peer โดย Peer ในที่นี้ก็คือ Node แต่ละ Node ภายใต้ Network ของ Blockchain นั้นๆ นั่นเอง

รูปที่ 2.1: ตัวอย่างของpeer ที่มา: https://hyperledger-fabric.readthedocs.io/en/release-2.2/peers/peers.html

2.2.2 Certificate Authorities

[4] หากพูดถึง Blockchain ก็ต้องบอกว่ามันเป็นกลุ่มของ Network ที่ทำหน้าที่ประมวลผลข้อมูลร่วมกัน โดยเฉพาะใน Permissioned Blockchain อย่าง Hyperledger Fabric ที่เราจำเป็นต้องรู้ว่าคนที่เข้ามา เป็นใคร ตัวจริงหรือไม่ มีสิทธิ์ในการเข้าถึง Network ในรูปแบบใดบ้าง

รูปที่ 2.2: Certificate Authorities ที่มา:https://hyperledger-fabric.readthedocs.io/en/release-2.2/peers/peers.html

Certificate Authorities มีหน้าที่ Generate Identity ของทุกๆ Actor ที่ต้องการใช้งาน Network ของ Blockchain โดย Certificate Authorities จะสร้าง Digital Certificate ที่ระบุตัวตนของ Actor ตามมาตรฐาน X.509

2.2.3 Ordering services

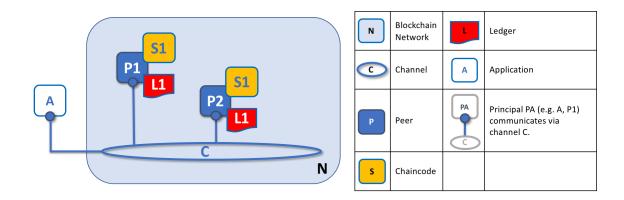
- [4] ในโลกของ Hyperledger Fabric Ordering Service จะทำหน้าที่หลักๆ 2 ส่วน คือ
 - 1. Pack ตัว Transaction ที่ต้องการแก้ไข Ledger ที่ส่งเข้ามาจาก Application แต่ละตัว
 - 2. กระจาย Pack ของ Transactionที่สร้างขึ้นนั้น ไปยังแต่ละ Peer ที่อยู่ใน Network

โดยในแต่ละ Transaction ของการจัดการกับข้อมูลที่อยู่ใน Ledger จะประกอบไปด้วย 3 ระยะ คือ

- Proposal เป็นระยะที่เกิดขึ้นหลังจากที่ Application ปลายทางส่ง Request เข้ายัง Endorser เพื่อ สร้าง Proposal สำหรับ Update ข้อมูล ขั้นตอนนี้เสร็จสิ้น Endorser จะส่ง Response กลับไปที่ Application
- 2. Proposal เป็นระยะที่เกิดขึ้นหลังจากที่ Application ปลายทางส่ง Request เข้ายัง Endorser เพื่อ สร้าง Proposal สำหรับ Update ข้อมูล ขั้นตอนนี้เสร็จสิ้น Endorser จะส่ง Response กลับไปที่ Application
- 3. Validation and commit เมื่อ Peers ได้รับข้อมูล Transaction จาก Ordering Services หาก ข้อมูลมีความถูกต้องก็จะ Commit เข้าไปใน Ledger ของตัวเอง

2.2.4 Channels

[4] หากจะเปรียบเทียบว่า Channel ใน Hyperledger Fabric คืออะไร ก็ให้นึกถึงช่องทางที่เปิดให้เข้าถึง ในแต่ละ Peer ของ Network นั้นๆ

รูปที่ 2.3: peers diagram 5 ที่มา:https://hyperledger-fabric.readthedocs.io/en/release-2.2/peers/peers.html

ยกตัวอย่างในรูป การจะเข้าที่ Peer P1 และ P2 ได้ ก็จำเป็นที่จะต้องเข้าผ่าน Channel C ที่ถูกสร้าง ขึ้น แต่ถ้าหากใน Network นี้มี Peer P3 อยู่ในภายใน Network Application A ก็จะไม่สามารถเข้าถึงได้ เนื่องจาก Channel C ที่ถูกสร้างขึ้น ไม่ได้เชื่อมต่อกับ Peer P3 ที่ถูกสร้างขึ้นนั้นเอง

2.2.5 Chaincode หรือ Smart Contracts

[4] หากใครใช้งาน Eterium ก็คงจะรู้จัก Smart Contract ที่เขียนด้วย Solidity ของ Eterium มาบ้าง เช่นกัน โดย Concept อาจจะไม่ต่างกัน โดย Chaincode จะมีลักษณะเหมือนโปรแกรมขนาดเล็ก ที่เปิดให้ Application ส่งคำสั่งเข้ามาประมวลผลข้อมูลที่อยู่ภายใน Ledger ได้ สำหรับ Hyperledger Fabric เปิด ให้นักพัฒนาสามารถพัฒนา Chaincode ผ่านทาง Fabric SDK ได้ด้วยภาษาที่ค่อนข้างหลากหลาย ได้แก่ Go, Javascript หรือ Java

2.3 ความรู้ตามหลักสูตรซึ่งถูกนำมาใช้หรือบูรณาการในโครงงาน

ในการทำโครงงานนี้กลุ่มของพวกเราได้นำความรู้ตามหลักสูตรต่างๆ มาประยุกต์ใช้ ซึ่งได้แก่

2.3.1 Database Systems (261342)

ในการออกแบบdatabase เราจะใช้ความรู้ในการออกแบบการเก็บข้อมูลแบบ offchain ว่าออกแบบยังไงให้ เก็บข้อมูลครบถ้วนและไม่มากเกินไป

2.3.2 NET AND INFO SECURITY (261447)

ใใช้ความรู้ในการออกแบบ Smart Contracts ว่าออกแบบยังไงให้ปลอดภัยไม่ถูกโจมตีและรับมือกับการ โจมตีอย่างไรหรือทำให้สามารถรู้ตัวได้ไวว่าโดนโจมตี

2.4 ความรู้นอกหลักสูตรซึ่งถูกนำมาใช้หรือบูรณาการในโครงงาน

ในการทำโครงงานนี้กลุ่มของพวกเราได้นำความรู้นอกหลักสูตรต่างๆ มาประยุกต์ใช้ ซึ่งได้แก่

2.4.1 ความรู้ทางด้านการทำงานของ Blockchain

เนื่องจากกลุ่มของเราไม่มีความรู้ด้าน Blockchain จึงต้องไปศึกษา Blockchain ดังที่กล่าวไว้ในข้อ 2.1 พื้นฐาน Blockchain ว่า Blockchain มีการทำงานอย่างไร

2.4.2 ความรู้การใช้งาน Hyperledger Fabric

เนื่องจากพวกเรามีการใช้ Blockchain แบบ Private Blockchain จึงเลือกใช้ Hyperledger Fabric ในการพัฒนา กลุ่มของพวกเราจึงได้ทำการศึกษาเพิ่มเติมกันเอง โดยอาศัยสื่อต่างๆทางอินเตอร์เน็ต เช่น youtube, google เป็นต้น ดังที่กล่าวไว้ในข้อ 2.2 พื้นฐาน Hyperledger Fabric

2.4.3 ความรู้ทางด้านการใช้ docker

เนื่องจากเราต้องใช้ docker ในการจำลองการเปิดเซิร์ฟเวอร์ในการส่งข้อมูลจากหลายๆที่เราจึงต้องไป ศึกษาการใช้ dockerเบื้องต้น

บทที่ 3 โครงสร้างและขั้นตอนการทำงาน

ในบทนี้จะกล่าวถึงการการออกแบบและฟีเจอร์ของแอพพลิเคชั่น นโยบายความเป็นส่วนตัวของผู้ใช้ User interface และการออกแบบฐานข้อมูลของแอพพลิเคชั่น

3.1 โครงสร้างของแอพพลิเคชั่น

แอปพลิเคชั่นนี้แบ่งออกเป็น ดังนี้ frontend Backend hyperledger fabric blockchain และ database ซึ่งทำงานร่วนกัน

3.1.1 Frontend

เป็นส่วนแสดงผลหน้าจอของเว็บไซต์ เป็นส่วนที่เชื่อมต่อผู้ใช้กับ application โดยจะใช้ react ในการ แสดงผล

3.1.2 Hyperledger fabric Blockchain

เป็นส่วนของPrivate blockchain ที่แอปพลิเคชั้นนี้ใช้เก็บ transaction log ที่เก็บข้อมูลที่มีการ เปลี่ยนแปลงใน worldstate

3.1.3 Backend

เป็นส่วนประมวลผลของแอปพลิเคชั่น เป็นส่วนประมวลผลการทำงานคำสั่งต่างๆเป็นตัวกลางในการรับ ส่งข้อมูลระหว่าง frontend กับ database โดยจะใช้เป็น ภาษา javascript

3.1.4 Database

เป็นฐานข้อมูลที่ใช้เก็บข้อมูลในworldstate เพื่อนำข้อมูลไปประมวลผลโดยจะใช้เป็น mongoDB

3.2 ฟีเจอร์ของแอปพลิเคชั่น

ในแอปพลิเคชั่นจะมีUser 3 แบบ คือ สถานศึกษา นักศึกษา บริษัทต่างๆ

3.2.1 ฟีเจอร์ของ สถานศึกษา

ฝั่งสถานศึกษา คือฝั่งของผู้ใช้ที่ต้องทำการส่งข้อมูลเข้า blockchain เพื่อไปอัพเดตซ้อมูลใน worldstate และรับรองความถูกต้องของข้อมูล โดยมีฟีเจอร์ในการทำงานโดยต่อไปนี้

- 1. การลงทะเบียนและยืนยัน ฝั่งสถานศึกษาต้องลงทะเบียนกับทางระบบแล้วจะได้ตัว key เพื่อมาใช้ใน การยืนยันตัวตน
- 2. การจัดการข้อมูล สถานศึกษาสามารจัดการข้อมูลต่างๆเข้า blockchain ได้ เช่นการเพิ่มข้อมูล แก้ไข ข้อมูล

3.2.2 ฟีเจอร์ของ นักศึกษา

ฝั่งนักศึกษาสามารถเข้ามาดูข้อมูลต่างๆของตัวเองได้และสามารถ export one time key ส่งให้บริษัท ตรวจสอบข้อมูลของตนเองได้ โดยมีฟีเจอร์ในการทำงานโดยต่อไปนี้

- 1. การดูข้อมูลของตน นักกศึกษาจะlogin เข้าไปด้วย key และสามารถตรวจสอบข้อมูลรายวิชาต่างๆ ที่ ได้ลงทะเบียนไป และสามารตรวจสอบ transaction log ได้ ว่ามีบริษัทไหนได้เข้ามาดูบ้าง
- 2. การ export public-key นักศึกษาสามาร export Key ของตัวเองและนำไปให้บริษัทที่อยากตรวจ สอบความถูกต้องของตนเองเพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือ

3.2.3 ฟีเจอร์ของ บริษัท

ในฝั่งของบริษัทจะสามารถนำ key ของนักศึกษามาตรวจสอบข้อมูลในระบบได้

- 1. ระบบลงทะเบียน ก่อนที่บริษัทจะเข้ามาดูข้อมูลของนักศึกษานั้นต้องลงทะเบียนยืนยันตัวตนกับระบบ เสียก่อน
- 2. การตรวจสอบข้อมูลของนักศึกษา บริษัทสามารถตรวจสอบข้อมูลของนักศึกษาที่ตนเองได้รับ key มา และสามารถตรวจสอบ transaction log เพื่อดูความน่าเชื่อถือของข้อมูลได้

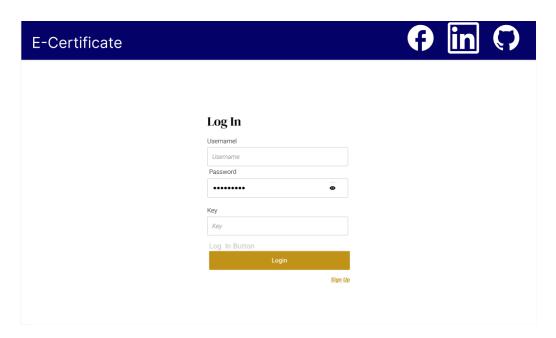
3.3 นโยบายความเป็นส่วนตัว

- 1. ข้อมูลของนักศึกษาต้องได้รับการยินยอมจากเจ้าตัวเสียก่อนถึงจะสามารถเปิดเผยได้
- 2. การตรวจสอบข้อมูลของนักศึกษารั้นสามารตรวจสอบได้แค่ วิชาที่เรียนมา วัตถุประสงค์ของวิชานั้น และสามารถยืนยันได้ว่านักศึกษาจบจากมหาวิทยาลัยนั้นจริงๆ

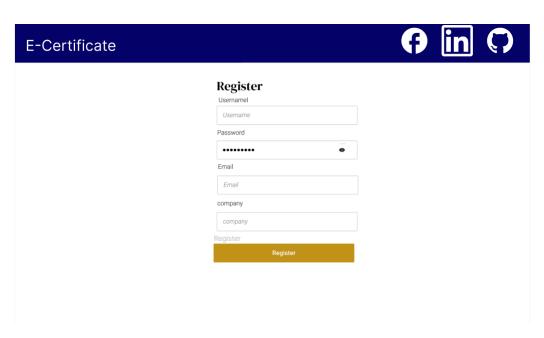
เป็นส่วนแสดงผลหน้าจอของเว็บไซต์ เป็นส่วนที่เชื่อมต่อผู้ใช้กับ application

3.4 ตัวอย่างการออกแบบ User Interface

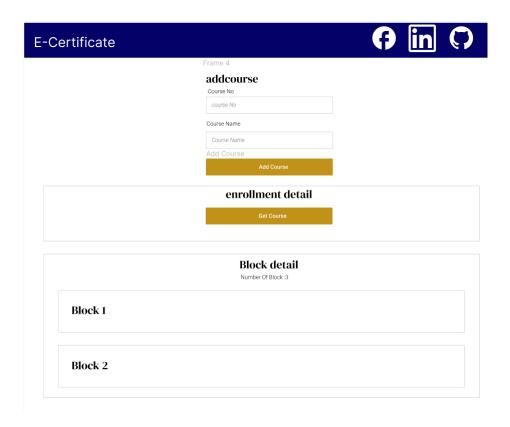
ออกแบบโดยใช้ Figma ซึ่งเป็นเครื่องมือสำหรับการออกแบบUser Interface ที่ได้รับความนิยมสูงสุด ในปัจจุบัน

รูปที่ 3.1: หน้า Login

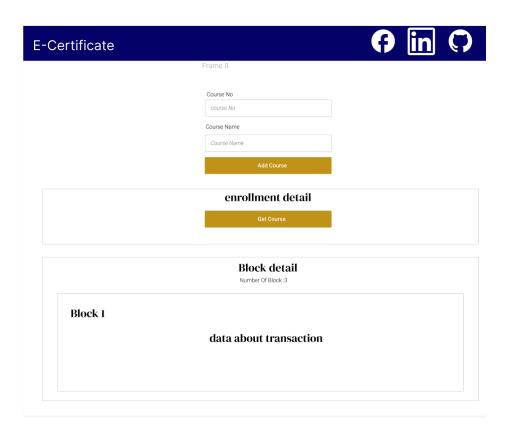
รูปที่ 3.2: หน้า Register

รูปที่ 3.3: หน้า Add course สำหรับสำนักทะเบียน

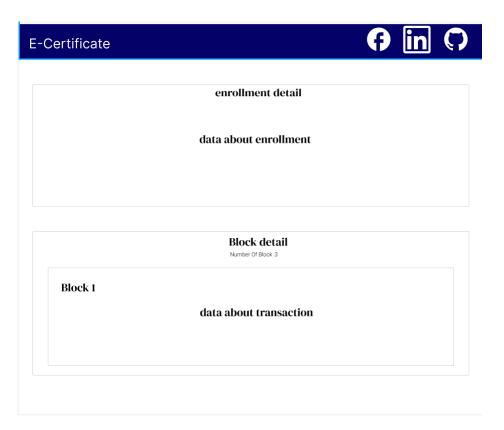
รูปที่ 3.4: หน้า Add course Success

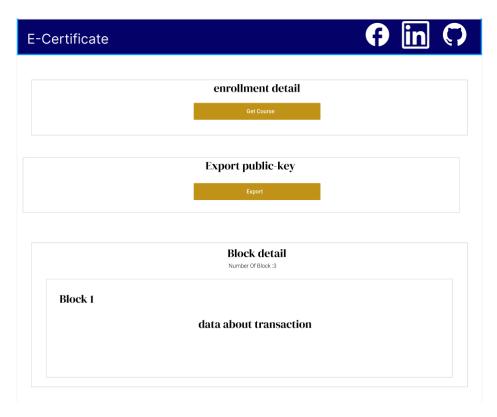
รูปที่ 3.5: หน้าตรวจสอบ Transaction แต่ล่ะบล็อค

รูปที่ 3.6: หน้าหลังจากบริษัท login สำเร็จ

รูปที่ 3.7: หน้าหลังจากบริษัท getข้อมูล

รูปที่ 3.8: หน้าหลังจากนักศึกษา login สำเร็จ

บทที่ 4

การทดลองและผลลัพธ์

ในบทนี้จะเป็นการทดสอบการทำงานของระบบ

4.1 การเข้าถึงข้อมูลและความถูกต้องของข้อมูล

โดยจะทำการทดสองทั้ง3ฝั่งของUser

- 1. ฝั่งสำนักทะเบียน สามารถแก้ไขข้อมูลของนักศึกษาได้
- 2. ฝั่งนักศึกษา สามารถดูข้อมูลของตนเองได้และสามารถสร้าง one time key ซึ่งสามารถใช้ได้1ครั้ง เพื่อ ให้บริษัทเข้ามาดูได้ สามารถเห็นได้ว่าบริษัทไหนเข้ามาดูข้อมูลของเราได้บ้าง
- 3. ฝั่งบริษัท เข้าไปดูข้อมูลนักศึกษาตาม key ที่ได้รับมา

4.2 รู้ว่าข้อมูลถูกแก้ไขเมื่อไหร่

ถ้าข้อมูลถูกแก้ไขจะต้องรู้ว่าข้อมูลถูกแก้ไขตรงไหนเมื่อไหร่อย่างไร

4.3 ข้อมูลมีความปลอดภัย

มีแค่สำนักทะเบียนเท่านั้นที่สามารถแก้ไขข้อมูลได้ ซึ่งคนอื่นสามารถทำได้แค่ดู

บรรณานุกรม

- [1] Blockchainคือ อะไร มี หลัก การ ทำงาน อย่างไร. https://blog.cloudhm.co.th/what-is-blockchain/.
- [2] นวัตกรรมโอนเงินระหว่างประเทศยุคใหม่ฉับไว. https://thirakc.medium.com/
- [3] มาทำความรู้จักHyperledgerFabricกันเถอะ. https://thirakc.medium.com/
- [4] มารู้จักBlockchainในฉบับของHyperledgerFabricกัน. https://sutthirak.dev/
- [5] รู้จัก3ประเภทของBlockchainพร้อมตัวอย่างการนำไปใช้งานเบื้องต้นในแวดวงต่างๆ. https://techsauce.co/tech-and-biz/three-different-types-of-blockchain.